

Eesti keele päev Münchenis

Külli Habicht

5. novembril 2005. a peeti Emakeele Seltsi, Eesti haridus- ja teadusministeeriumi ning Müncheni Eesti Rahvuskondise korraldusel järjekordne eesti keele päev Saksamaal. Müncheni Eesti Rahvuskondis seob sealseid eestlasi eesmärgiga säilitada liikmete emakeelt ja hoida rahvuslikke kultuuritraditsioone. Aktiivseid liikmeid on koondisel 40–60. Suuremad regulaarsed üritused on jõulupidu, Eesti Vabariigi aastapäeva pidu ja jaanipäev.

Eelmine väliseestlastele mõeldud sama laadi üritus oli toimunud 2004. aasta novembris Hamburgis. Et Saksamaa eestlaste huvi eesti keele hetkeseisu vastu on elav, seda kinnitas kohaletulnute hulk – kuulajaid oli umbes 30. Keelepäeval esinesid Külli Habicht Tartu ülikoolist, Jüri Viikberg Tallinna ülikoolist ning Jüri Valge haridus- ja teadusministeeriumist.

Külli Habicht rääkis teemal „Püsiv ja muutuv eesti kirjakeel” (vt ka samas numbris lk 12–19). Vaatluse all olid nüüdiskirjakeele muutmise keelevälised ja -sisesed põhjused, keeleline loovus ja keelemood.

Ettekandja tõdes, et eesti kirjakeele olukord on üsna stabiilne. Põhitendentsid – kõnekeele mõju kirjakeelele, mis lähtub ennekõike odavat populaarsust ja kõmulisust taotlevatest ajakirjandusväljaannetest, ning kultuurilaenudega seoses inglise keele sõnade pealetung – on küllap nähtused, millest praeguses avatud maailmas saame jätkuvalt rääkida. Gümnaasiumi lõpukirjandite keskmise hinde põhjal otustades ei ole noorte keelevõimekus paranenud, samal ajal võib ühiskonnas täheldada mõningast keelelist hüperkorrektsust, mida näitavad Interneti-foorumites (nt Delfis) üsna sageli puhkevad õigekeelsustemalised mõttevahetused, mis oma paremas osas arendavad inimeste keeleteadlikkust.

Ehkki pidevas loomulikus muutuses, nagu elavale kirjakeelele kohane, on eesti kirjakeele praegune seis normaalne, sest keel suudab kohandada oma muutmissüsteemi lisanduvaid laensõnu (selleks on avatud muuttüübid, mis laensõnu vastu võtavad); toimivad oma keele

produktiivsed sõnaliitmis- ja tuletusmallid ja keeleloome; grammatiliste muutuste puhul on sageli taustaks keelesisene süsteemi- ja loomulikkustaotlus; arendatakse omakeelset oskussõnavara; kujundatakse keelehoiakuid; tegeldakse keelekorralduse ja -nõustamisega.

Jüri Viikberg käsitles oma ettekandes „Eesti keel ja murded maailmas” põhjalikult väliseestlusega seonduvat. Esineja tõi välja täpsed andmed selle kohta, mis ajast leidub maailmas eesti asundusi ja kus need paiknevad, ning tutvustas kaasahaaravalt eestlaste väljarändeid ja eluolu. Ülevaatest selle kohta, kui palju eestlasi kusagil välisriigis elab, selgus muu hulgas, et Saksamaal oli 1997. a andmetel 4469 eestlast, Soomes oli aga 1998. a registreeritud 10 340 eestlast. Üldistavalt öeldes on idakaares praeguseks 60 000, lääne pool 100 000 väljaspool kodumaad elavat eestlast.

Jüri Viikberg andis kuulajatele ka hea ülevaate eesti keele õpetamisest maailmas ja väliseestlaste kohta ilmunud kirjandusest, samuti tutvustas ta eri riikides elavate eestlaste keelelist olukorda. Näiteks on Rootsis elavad eestlased kujundanud omaette keelepruugi, nn Rootsi eesti keele. Olemas on ka Siberi eesti keel, mis põhineb põhjaeestilisel keelekujul. Siberis elab juba viies kuni seitsmes põlvkond, kes on säilitanud eesti keele. See on eriline olukord, sest tavaliselt hääbub keel juba kolme põlvkonna jooksul. Oma keelekogumisretkede kogemuste toel rääkis Jüri Viikberg lähemalt eestlaste ja eesti keele olukorrast Musta mere ääres Krimmis.

Jüri Valge keskendus oma ettekandes „Eesti keele arendamise strateegia ja keelepoliitika” kolmele ajalõigule, peatudes minevikul ehk eesti keele arendamise strateegia koostamisel, olevikul ehk sellel, mida nimetatud dokumendi kohaselt praegu tehakse, ja heitis pilgu ka tulevikku. Olgu lisatud, et praeguseks on strateegia tõlgitud inglise, ungari ja soome keelde.

Eriti põhjalikult käsitles Jüri Valge olevikulisi küsimusi, tõstades identiteediprobleemi ning rõhutades seisukohta, et tuleb asuda identiteediprogrammi koostama. Tähtis eesmärk on ka Eestis stabiilse keelekeskkonna kujundamine, mis eeldab, et keelekõusimuses jõutaks ühtsete seisukohtadeni. Jüri Valge nimetas praeguste põhitegevustega seoses viit olulisimat valdkonda: keelekorraldus ja keelehool, keelekaitse, haridus ja keeleõpe, keele uurimine, keele tehnoloogilise toe loomine. Igaühel neist on oma probleemid ja tegevussuunad.

Müncheni keelepäeval osalejad (vasakult) Külli Habicht, Raivo Randes, Jüri Valge, Jüri Viikberg. Jüri Viikbergi erakogu

Tulevikku vaadates soovis Jüri Valge, et kõik praegu alustatud tegevused jätkuksid, samuti võiksid tema sõnul jätkuda Eesti keelenõukogu kohtumised kõrgete poliitikutega, tuleks taotleda keelestratēgia vastuvõtmist riigikogu tasemel ning jälgida ettenähtud plaani teostamist.

Kõigile ettekannetele järgnes elav arutelu ning kuulajad said vastuseid nii tänapäeva eesti keele arengut kui ka väliseestlust ning keelepoliitikat ja -strateegiat puudutavatele küsimustele. Arutelusid jätkus ka lõunalauda, kus Eestist tulnud külalisi võõrustasid Müncheni Eesti Rahvuskoondise liikmed. Müncheni keelepäeval esinenud Emakeele Seltsi liikmed on eriti tänulikud Karin Ladva-Zollerile ürituse Müncheni-poolse koordineerimise eest ning perekond Kompale ja Raivo Randesele öömaja ning väga lahke vastuvõtu eest.